

La guerra freda es reescalfa a Geòrgia

Els interessos russos i americans tornen a xocar en un país tercer, en aquest cas Geòrgia, en una mena de recreació del que tant passava en època soviètica. En el rerefons hi ha el predomini dels EUA en la política mundial, i el corresponent descens de la influència russa, els interessos sobre el petroli de la mar Càspia i diversos conflictes independentistes. Tot plegat mostra les esquerdes de l'idil·li russoamericà nascut l'11 de setembre.

Després dels atacs als EUA de l'11 de setembre els governs d'Estats Units i Rússia van formalitzar una sonada abraçada antiterrorista, en el que va ser una mena de cirereta al pastís que celebrava la fi definitiva de la guerra freda. Això significava que Rússia no s'oposava a deixar que els EUA bombardeguessin l'Afganistan, i els EUA deixaven que Rússia fes i desfés al Caucas nord, bàsicament a Txetxènia. Però aquest idil·li s'ha començat a trencar a Geòrgia. A finals d'agost el Govern dels EUA es va queixar dels bombardeigs que havia fet l'aviació russa en territori georgià amb l'excusa que perseguia txetxens. Les bombes russes ja havien caigut a la georgiana gorja de Pankisi en altres ocasions, però els EUA havien fet els ulls grossos en benefici de l'aliança antiterrorista. Ara, però, no solament l'agressió russa s'ha fet més evident, sinó que s'afegeix a una política comercial que no agrada gens a la Casa Blanca: vendre tecnologia nuclear i armament a l'Iran i míssils a la Xina.

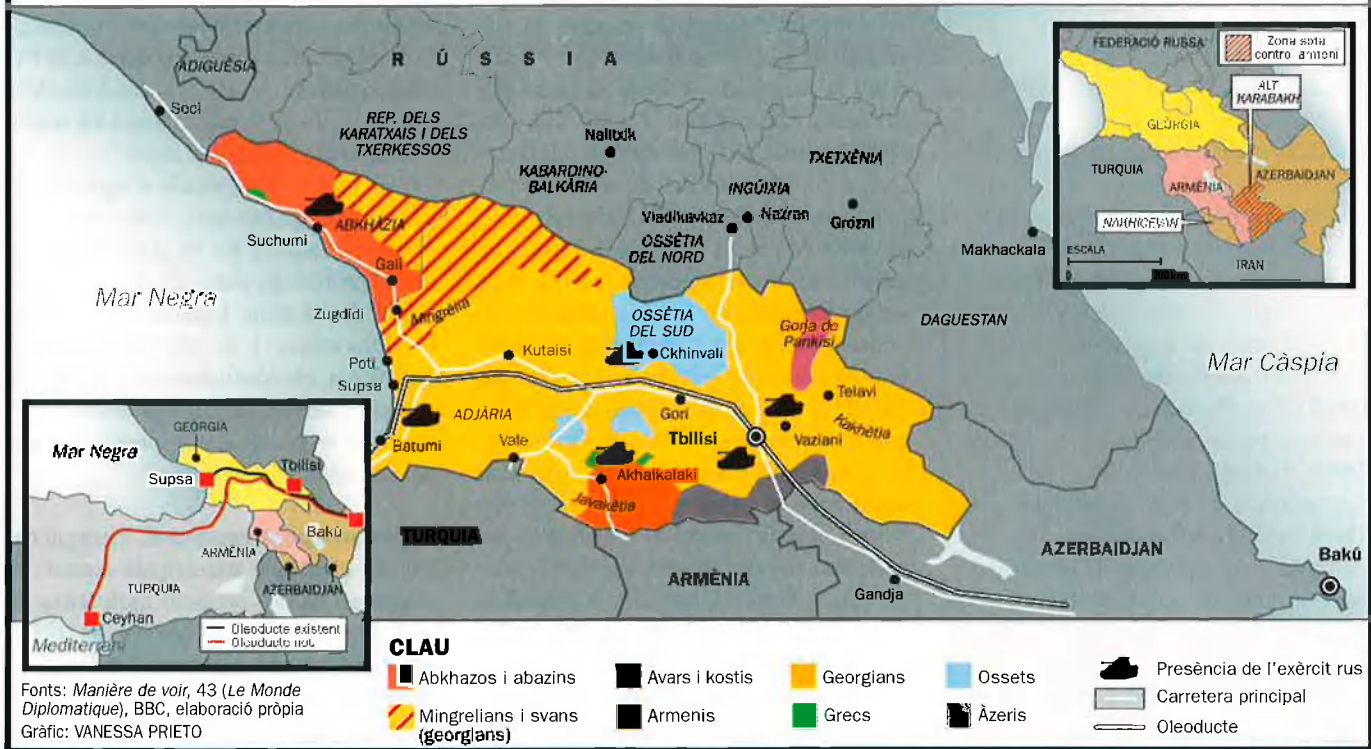
Però el màxim mandatari rus, Vladímir Putin, també té queixes. Fa anys que denuncia que la gorja de Pankisi és un feu dels rebels txetxens, i que Geòrgia no se'n preocupa. A més, a Rússia va caure com un gerro d'aigua freda que el president georgià, Eduard Xevardnadze, acollís amb tanta eufòria el passat mes d'abril els centenars de soldats –i milers de dòlars– americans que teòricament han d'entrenar i equipar a les seves tropes en el combat antiterrorista. El Govern de George W. Bush, de fet, ha aprofitat que Putin ha emmarcat la guerra de Txetxènia amb la lluita internacional contra el terrorisme, per assegurar que hi ha membres d'Al-Qaida entre els refugiats txetxens a Geòr-

gia i que per això cal ajudar el president Xevardnadze. Però a la gorja de Pankisi, tot i que s'hi han detingut jordans i saudites, no està provat que hi hagi camarades de Bin Laden o talibans. El que hi ha és una manca patent d'autoritat georgiana i una convivència autogestionada, no exempta de delinqüència, entre refugiats txetxens i kostis, una ètnia molt propera als txetxens que sempre ha vist amb molt mals ulls els soldats georgians. Tot plegat en un territori que no fa més de dos quilòmetres d'ample per vuit de llarg, però que és molt abrupte i muntanyós i difícil de controlar.

Davant la insistència russa, Xevardnadze va enviar a contracor 1.000 soldats a Pankisi a finals d'agost. Però Putin no en va tenir prou, i ho va manifestar en una conferència en una data plena de simbolisme, el passat 11 de setembre, just abans de la conferència de Bush davant l'ONU en què reclamà un atac a l'Iraq. Putin va dir que atacaria Geòrgia ja que aquest país continuava essent un refugi per als rebels txetxens, i que ho faria invocant l'article 51 de la Carta de l'ONU que permet l'acció militar "en defensa pròpia". El que volia dir en realitat era que tractaria Geòrgia (el nou amic americà) com els EUA volien tractar l'Iraq (amb qui Rússia manté contactes comercials). El diari conservador rus *Trud* ho va deixar encara més clar: intercanviar "Saddam per Xevardnadze". No oblidem que Putin i els seus companys a l'elit política de Moscou han estat educats a les files del KGB i per tant mantenen un odi visceral contra Xevardnadze, que va ser un home de Gorbatxov, la kriptonita de la superpotència soviètica.

Però la comparació entre Geòrgia i l'Iraq no va agradar gens als EUA, que

El polvorí georgià

van respondre que la diferència estava en el fet que el Consell de Seguretat de l'ONU havia aprovat diverses resolucions contra Saddam. El Govern rus hi va retopar amb l'argument que Geòrgia, allotjant txetxens, incomplia també les resolucions de l'ONU. El Parlament rus va considerar que les correspondències entre Geòrgia i l'Iraq i Rússia i EUA eren tan grans que fins i tot va contactar amb advocats nord-americans perquè els assessoressin en l'ús de l'article 51 de l'ONU per l'experiència que tenia la Casa Blanca a fer-lo servir.

Terrorisme o petroli? El que sí que és molt semblant entre Geòrgia i l'Iraq són els interessos petrolers que s'amaguen darrere el conflicte. El passat 18 de setembre es va posar la primera pedra del que serà l'oleoducte que ha de dur el petroli de la mar Càspia fins a la Mediterrània, passant per Bakú (Azerbaidjan), Tbilisi (Geòrgia), i Ceyhan (Turquia). Un oleoducte de 1.750 km, que funcionarà a partir del 2005 i que transportarà un milió de barrils l'any. Els protagonistes de la cerimònia d'inici del projecte ja mos-

traven a favor de qui (o contra qui) es fa aquest projecte. Hi eren els presidents dels tres països per on passarà el petroli, més el secretari d'Energia dels EUA, Spencer Abraham, que qualificà l'obra com un dels projectes més importants pels EUA. I no tant per la quantitat d'or negre que transporti sinó pel que significa en geoestratègia. L'oleoducte serà el primer d'aquestes dimensions que duu petroli del Caspi a Occident i no passa per territori rus, cosa que hagués sortit més barat. Igual com si hagués passat per l'Iran. Però tant la via russa com la iraniana eren prohibitives, segons els estratègics militars dels EUA.

Uns estratègics, però, que fins als anys 90 no els preocupava la regió i que consideraven Geòrgia com el pati del darrere rus, i fins i tot van ridiculitzar la possibilitat de treure petroli del Caspi. Tot això va canviar amb Clinton, que va ser el primer a impulsar aquest oleoducte, conscient que mai superaria en producció el petroli que es pugui treure dels països del Golf, però sabent que així aconseguia diversificar la dependència energètica dels EUA i acostar els països de la zona a Occident.

Els analistes russos, per despit, han dit que l'oleoducte no serà rendible només amb el petroli del Caspi. Per això també s'ha contactat amb les empreses petroleres que treballen a Kazakhstan (la italiana Eni i la francesa TotalfinaElf), que s'han mostrat molt interessades a aprofitar aquesta infraestructura.

Calma tensa. El Govern rus es queda, doncs, fora d'aquesta partida del joc petroler, i veu com els EUA s'acosten massa pel seu flanc del sud. D'aquí la pressió sobre Geòrgia, que, per cert, ja ha donat els primers fruits. En la cimera de la Comunitat d'Estats Independents (CEI) celebrada el 6 d'octubre, Putin i Xevardnadze es van posar d'acord per rebaixar la tensió. Més enllà del que Putin estigui negociant amb Bush sobre un atac a l'Iraq i les seves conseqüències, el cas és que els líders rus i georgià van posar-se d'acord per mantenir la calma a canvi de crear unes patrulles frontereres conjuntes per la zona de Pankisi, i també que Xevardnadze extraditi tretze txetxens acusats de terroristes per Rússia. El líder georgià ja n'ha lliurat cinc, cosa que ha es-

Breu cronologia

1801 L'imperi rus s'annexiona bona part del que avui és Geòrgia.

1918 Geòrgia s'independitza.

1921 Hi arriba l'exèrcit roig i els incorporen a l'URSS.

1972 Xevardnadze és escollit cap del Partit Comunista Georgià.

1989 Manifestacions antisoviètiques. A Ossètia del Sud es manifesten els independentistes ossets. Enfrontament Ossètia-Geòrgia, i acord d'alto el foc el 1992. Es despleguen soldats russos com a força de pau.

1990 Zviad Gamsakurdia guanya les eleccions parlamentàries.

1991 Independència de l'URSS. Gamsakurdia és escollit president.

1992 Milícies de l'oposició i exèrcit s'enfronten, i Gamsakurdia és derrotat. Xevardnadze agafa el poder. Escalata la guerra amb Abkhàzia.

1993 Gamsakurdia es revolta a l'oest i Geòrgia demana ajut a Rússia per derrotar-lo. A canvi, Geòrgia entra a la CEI.

1994 Alto el foc entre Abkhàzia i Geòrgia i una força russa de pau es desplega a la zona. Geòrgia aprova una nova Constitució, molt presidencialista, i nova moneda, el lari.

1995 Xevardnadze guanya les eleccions presidencials.

2000 Xevardnadze torna a guanyar les presidencials.

2001 Rússia deixa la base de Vaziani. Geòrgia signa un acord amb Azerbaidjan per al gasoducte que va fins a Turquia. Enfrontaments entre forces d'Abkhàzia contra txetxens i paramilitars georgians. Rússia acusa Geòrgia d'ajudar els txetxens.

Abril 2002 Arriben els EUA per estar-s'hi només sis mesos.

11 de setembre de 2002 Putin avisa Xevardnadze que perseguirà els txetxens que es refugiïn a Geòrgia.

18 de setembre de 2002 Es comença a construir l'oleoducte que va de la Càspia a la Mediterrània, passant per Azerbaidjan, Geòrgia i Turquia.

9 d'octubre de 2002 Putin i Xevardnadze acorden fer patrulles frontereres conjuntes.

Font: BBC, pròpia

tat molt criticada pel Tribunal Europeu de Drets Humans, que tem que els puguin sotmetre a tortures. Una crítica que també li han fet des de dins del país, en què sectors de l'oposició dubten que a partir d'ara la pressió russa sobre Geòrgia disminueixi. Especialment a partir dels conflictes latents amb les dues repúbliques que, amb l'ajut de Rússia, es van independitzar de Geòrgia a principis dels anys 90: Abkhàzia i Ossètia del Sud. Cap país no les ha reconegudes (només Rússia ha amenaçat de fer-ho), però són independents de fet i mantenen un dèbil alto el foc amb Geòrgia, supervisat per l'ONU i amb tropes russes instal·lades com a forces de pau. Des de Tbilisi, però, s'acusa els russos de voler continuar usant aquests conflictes per desestabilitzar tot el país i poder-hi col·locar algun president del seu gust. L'ex-ambaixador georgià a Moscou, Malkhaz Kakabadze, deia fa poc al servei de notícies Eurasianet: "L'objectiu de Rússia és el caos a Geòrgia. Alguns cercles a Rússia no s'han acostumat a la idea que som independents." També un dels líders de l'oposició, el pro occidental Irakli Batiashvili, atribueix l'actitud russa al negoci del petroli, a l'aparició de forces dels EUA i a la negativa de Geòrgia a permetre que Rússia hi estengui la guerra de Txetxènia.

A Abkhàzia es va obrir un alto el foc el 1994. La guerra va provocar l'expulsió dels georgians, uns 200.000, molts dels quals s'han apuntat a grups paramilitars que s'introdueixen a Abkhàzia per cometre atemptats contra els soldats abkhazos i les forces de pau russes. Alguns d'aquests paramilitars georgians, juntament amb milicians txetxens, van enfrontar-se a les forces abkhazes la tardor passada. I en el mateix lloc, l'única zona d'Abkhàzia que encara controla Geòrgia, el passat mes d'abril també hi va haver moments de tensió, quan els soldats georgians que hi havia es van retirar, i acte seguit Rússia hi va enviar els seus. Això va ser molt criticat per Geòrgia i l'ONU, i Rússia es va haver de retirar. Kakabadze posa aquest exemple com a mostra de la voluntat de Putin, més que de les autoritats abkhazes, de trencar qualsevol acord entre Geòrgia i Abkhàzia i reprendre els enfrontaments. Tant a Abkhàzia com a Ossètia del Sud la situació econò-

mica és dolenta i ja hi ha grups d'oposició que qüestionen la dependència russa. Aquesta, però, encara és molt forta, i de fet en totes dues repúbliques s'ha discutit la possibilitat d'incorporar-se a la Federació Russa. A més, Rússia concedeix automàticament la ciutadania a tot aquell abkhaz o osset que ho vulgui.

Però, tot i la importància d'aquests i altres conflictes nacionals, com el de la minoria armènia, el fet és que Geòrgia té molts problemes més. Com diu el president de l'Institut Caucàsic per la Pau, la Democràcia i el Desenvolupament, Gia Nodia, els conflictes amb Abkhàzia i Ossètia "serveixen com a distracció a curt termini per als grans problemes que ha d'afrontar Xevardnadze".

Una corrupció rampant. Geòrgia celebrarà eleccions municipals aquest 20 d'octubre en una situació molt tensa no solament políticament, sinó també socialment. És un pas més en la direcció de democratització marcada pel Consell d'Europa, que ha obligat Xevardnadze a fer certes reformes, com per exemple que els alcaldes de totes les grans ciutats no els esculli ell. Ara, però, encara nomena el batlle de la capital i del port estratègic de Poti.

Geòrgia, però, té altres mancances a més de les democràtiques o de seguretat. Un informe de l'ONU de l'any passat deia que un 10% de la població passa gana i que la meitat dels georgians pateixen dificultats per aconseguir menjar. A més, l'entitat Transparency International ha situat Geòrgia en el número 84 dels 99 països més corruptes.

També el nombre d'habitants ha disminuït molt; en una mica més de deu anys ha perdut una sisena part de la població (5,45 milions d'habitants el 1989 i 4,4 milions el 2002). I a més s'ha envellit, a causa de l'emigració i la baixa natalitat; avui un 13% dels georgians té més de 65 anys.

En aquesta situació una intervenció russa —la revista *Newsweek* ha assegurat que Moscou preparava una per mitjan octubre—, seria una catàstrofe, amb l'agreujant que tindria més a veure amb els interessos de fora del país que no pas de dins.

Oriol Cortacans